

3 Enkele aandachtspunten voor de voorzitter van de algemene vergadering

Barbara Bier

1. Inleiding

Hoewel het lastig is om te omschrijven wat onder Corporate Governance verstaan moet worden, kan in ieder geval gezegd worden dat het te maken heeft met het functioneren van de verschillende organen van de vennootschap: het bestuur, de raad van commissarissen en de algemene vergadering. Het gaat daarbij onder andere om hun taken en de onderlinge verhoudingen tussen die organen. De Nederlandse Corporate Governance Code 2008 (de ‘Code’) bevat allerlei principes en bepalingen hierover. Hoewel de Code alleen van toepassing is op bepaalde beursvennootschappen¹, zien we een steeds groter toepassingsbereik, nu sommige van deze bepalingen breed gedragen opvattingen over goede governance weergeven die ook op andere vennootschappen van toepassing zijn.

De algemene vergadering is een bijzonder orgaan. Anders dan het bestuur en de raad van commissarissen, waarvan de leden benoemd worden en daardoor continue het orgaan in kwestie vormen, is de algemene vergadering een fluctuerend orgaan. Het bestaat niet continue en de participanten van de bijeenkomst van het orgaan worden gevormd door deelnemers die een gemeenschappelijk kenmerk hebben, zij hebben op een bepaald moment een bijzonder recht met betrekking tot een aandeel in de vennootschap. Dat kan zijn omdat zij aandeelhouder van de vennootschap zijn of omdat zij certificaten van die aandelen houden die met medewerking van de vennootschap zijn uitgegeven of omdat zij een zakelijk recht (pand of vruchtgebruik) hebben op het aandeel waaraan vergader- en of stemrecht verbonden is. Ik noem deze groep hierna ook wel de vergadergerechtigden. De participanten van de algemene vergadering fluctueren dus en hun rechten worden bepaald door de verhouding die zij hebben tot het aandeel. Desalniettemin is de algemene vergadering een belangrijk orgaan, met voor de vennootschap belangrijke bevoegdheden, zoals benoeming en ontslag van bestuurder en commissarissen (bij niet structuurvennootschappen), de statutaire

---

¹ Althans op Nederlandse vennootschappen, waarvan de aandelen of certificaten zijn toegelaten tot de handel van een geregelende markt of een daarmee vergelijkbaar systeem en op Nederlandse vennootschappen met een balanswaarde van meer dan 500 miljoen euro waarvan de aandelen of certificaten zijn toegelaten tot de handel op een multilaterale handelsfaciliteit of een daarmee vergelijkbaar systeem, maar niet op een beleggingsmaatschappij die geen beheerder is in de zin van artikel 1:1 Wft.

inrichting, ontbinding, omzetting, fusie/splitsing, het vaststellen van de jaarrekening, de goedkeuring van ingrijpende bestuursbesluiten en nog een tal van andere, al dan niet dwingendrechtelijke, bevoegdheden.²

In de Code treffen we in onderdeel IV een bijzonder gedeelte aan dat gaat over de algemene vergadering. Samengevat komt dit onderdeel er op neer dat de algemene vergadering in staat moet worden gesteld om haar bevoegdheden goed te kunnen uitoefenen. Hiervoor is nodig dat aandeelhouders en de andere vergadergerechtigde de gelegenheid wordt gegeven om goed hun rechten uit te kunnen oefenen en dat bepaalde besprek of besluit punten ook duidelijk aan de participanten van die algemene vergadering worden voorgelegd en zo nodig van aanvullende informatie worden voorzien. Om het beroemde Wijsmuller arrest van de Hoge Raad³ aan te halen: het besluit moet tot stand komen als ‘vrucht van onderling overleg’ van alle leden van dat orgaan die, na daartoe in de gelegenheid te zijn gesteld, aan dat overleg wensen deel te nemen. Het platform om dat te doen moet dus zorgvuldig gevormd en bewaakt worden. In best practice bepaling IV.1.8 van de Code staat in dit verband een belangrijke taak voor de voorzitter omschreven:

‘De voorzitter van de algemene vergadering is verantwoordelijk voor een goede vergaderorde teneinde een zinvolle discussie in de vergadering te faciliteren.’

Deze bepaling geldt niet alleen voor de vennootschappen waarop de Code van toepassing is, maar voor alle Nederlandse vennootschappen. In dit hoofdstuk richt ik mij op het functioneren van de algemene vergadering. Ik zal vooral ingaan op de rol van de voorzitter van de algemene vergadering en enkele punten van aandacht voor de voorzitter behandelen. In paragraaf 2 sta ik stil bij de vraag wanneer een algemene vergadering dient te worden gehouden. In paragraaf 3 beantwoord ik de vraag wie de voorzitter van de algemene vergadering is. Paragraaf 4 gaat in op de bijzondere taken van de voorzitter. Ten slotte kom ik in paragraaf 5 tot een afronding van dit hoofdstuk.

---

2 De bevoegdheden van de algemene vergadering als orgaan dienen onderscheiden te worden van de bevoegdheden van een aandeelhouder. Het orgaan algemene vergadering kan besluiten nemen. Dat geschiedt doordat de participanten van de algemene vergadering die ook stemrecht hebben, te weten de aandeelhouder met stemrecht, de pandhouder en vruchtgebruiker met stemrecht en in zekere zin de certificaathouder als bedoeld in art. 2:118a BW of hun gevolmachtigden in een geldig bijeengeroepen vergadering met een voor dat besluit geldende meerderheid (eventueel met inachtneming van een voorgeschreven quorum) voor een voorstel hebben gestemd. De aandeelhouder heeft bepaalde (mogelijk voorwaardelijke) winstrechten en andere rechten. Voor wat betreft de laatste categorie kan een onderscheid gemaakt worden tussen rechten die slechts in de vergadering uitgeoefend kunnen worden, zoals stemrecht en rechten die ook buiten de algemene vergadering gelden, bijvoorbeeld het recht op inzage van bepaalde stukken. Voor het uitoefenen van bepaalde rechten eist de wet dat de aandeelhouder in kwestie alleen of samen met anderen minimaal een bepaald percentage van het geplaatst kapitaal vertegenwoordigt, bijvoorbeeld minimaal tien procent van het geplaatste kapitaal (of 225.000 euro nominale waarde) om het enquête-recht te kunnen uitoefenen.

3 HR 15 juli 1968, NJ 1969/101.

2. Wanneer een algemene vergadering?

Zoals hiervoor aan de orde kwam is de algemene vergadering een fluctuerend orgaan, dat als het ware steeds weer moet worden samengesteld om in staat te zijn besluiten te nemen. Afgezien van de mogelijkheid die de wet biedt om met inachtneming van behoorlijk wat eisen een besluit buiten vergadering te nemen, moeten de deelnemers (of hun gevolmachtigden) bij elkaar in vergadering komen.⁴

De wet bepaalt dat ten minste één keer per jaar, en wel binnen zes maanden na het einde van het boekjaar, een algemene vergadering gehouden wordt.⁵ De wet schrijft niet voor welke agendapunten op die jaarlijkse algemene vergadering aan de orde dienen te komen. Van oorsprong was deze vergadering bedoeld als bijeenkomst waarin het bestuur en de raad van commissarissen, verantwoording konden afleggen aan de algemene vergadering over het gevoerde bestuur en het uitgeoefende toezicht in het afgelopen boekjaar. Daarbij moest het bestuur bij de aanbidding van de balans en winst- en verliesrekening verslag uitbrengen aan de algemene vergadering over de gang van zaken van de vennootschap en het gevoerde beheer. Inmiddels worden er bij veel vennootschappen nogal wat andere agendapunten opgenomen in de agenda van de jaarlijkse algemene vergadering.

Naast de jaarlijkse algemene vergadering kan er ook aanleiding zijn om tussendoor een algemene vergadering te houden, de buitengewone algemene vergadering, ook wel aangeduid met 'bava'. Zo zal een bava gehouden kunnen worden omdat een vacature in het bestuur of in de raad van commissarissen vervuld moet worden of omdat, bij een naamloze vennootschap, het bestuur van plan is om een grote overname te doen die de goedkeuring van de algemene vergadering behoeft.⁶

Bij algemene vergaderingen die door meer dan één aandeelhouder of andere vergadergerechtigden worden bezocht zal het de taak van de voorzitter zijn om een en ander in goede banen te leiden en er op toe te zien dat alle formaliteiten rond die vergadering worden vervuld.

3. Wie is de voorzitter?

De wet bepaalt niet wie als voorzitter van de algemene vergadering zou moeten optreden. Bepalen de statuten niets, dan wordt aangenomen dat de algemene vergadering zelf in haar voorzittersschap dient te voorzien.⁷ In veel statuten van wat

---

4 Ik merk hierbij op dat de statuten kunnen bepalen dat stemmen voorafgaande aan de algemene vergadering kunnen worden uitgebracht en/of kunnen bepalen dat een aandeelhouder door middel van een elektronisch communicatiemiddel aan de algemene vergadering kan deelnemen.

5 Daarnaast eist art. 2:108a BW voor de NV dat een algemene vergadering gehouden wordt binnen drie maanden nadat voor het bestuur aannemelijk is geworden dat het eigen vermogen is gedaald tot minder dan de helft van het gestorte en opgevraagde gedeelte van het kapitaal.

6 Art. 2:107a BW.

7 In 1933 werd overigens door T.J. Dorhout Mees in 'Statuten van Naamloze Vennootschappen', p. 154 aangenomen, dat de in benoeming oudste directeur de voorzitter zou moeten zijn.

grotere vennootschappen wordt echter wel bepaald wie deze functie zal vervullen. Soms bevatten de statuten een regeling dat de algemene vergadering zelf een voorzitter benoemt, maar vaak zien we de bepaling dat de voorzitter van de raad van commissarissen deze taak zal vervullen of, in zijn afwezigheid, een andere (door hem aangewezen) commissaris. Deze regeling houdt meestal in dat slechts in het geval de gehele raad van commissarissen afwezig is – wat bijvoorbeeld gebeuren kan als de raad in zijn geheel is afgetreden- de algemene vergadering zelf een voorzitter benoemt. Onder zeer bijzondere omstandigheden kan er echter een reden zijn om van deze statutaire bepalingen af te wijken. Dat zal dan vaak gebeuren als resultaat van een beslissing van de rechter.

Dit speelde bijvoorbeeld in 1992 bij Melia NV. De conform de statuten van de vennootschap aangewezen voorzitter, de in begin jaren negentig beroemde Paretti, trachtte het verloop van de stemming in de algemene vergadering, die overigens een chaos was, te manipuleren omdat hij daarbij grote persoonlijke belangen had. Hij en zijn familieleden waren houder van een aanzienlijk pakket aandelen in Melia NV. Deze aandelen waren verpand aan de bank, waarbij de pandhouder het stemrecht op die aandelen zou mogen uitoefenen als de pandgevers in gebreke waren. De bank stelde dat de aandeelhouders/pandgevers in gebreke waren en dat dus het stemrecht op de aandelen toekwam aan de bank. Wie moest (door de voorzitter, zie hierna) worden toegelaten als stemgerechtigde op de aandelen? De pandhouder vorderde in kort geding dat, in afwijking van de statuten, een onafhankelijke voorzitter zou worden aangewezen, omdat niet te verwachten was dat Paretti als voorzitter zich onafhankelijk zou opstellen bij de bepaling wie stemgerechtigd was. De vordering werd toegewezen.

4. Bijzondere taak voorzitter

4.1 Opening en sluiting van de vergadering

Hoewel de wet hierover in alle toonaarden zwijgt, wordt aangenomen dat de voorzitter de vergadering opent en sluit en daarmee bepaalt hoe lang een algemene vergadering zal duren. Behoudens de mogelijkheid die de wet biedt om een besluit buiten vergadering te nemen, is de algemene vergadering immers alleen ‘in functie’ - en kan dus alleen dan besluiten nemen en geïnformeerd worden- als de aandeelhouders, na inachtneming van alle formaliteiten, bijeen zijn geroepen.⁸ Maar ook al zit iedereen in de zaal, de algemene vergadering zal eerst geopend moeten worden om als het ware als orgaan ‘geactiveerd’ te worden. Pas dan kan begonnen worden met de behandeling van de agenda. Het orgaan algemene vergadering wordt weer ‘gedeactiveerd’ door de sluiting van de vergadering door de voorzitter. Daarna

---

⁸ Een uitzondering hierop is de mededeling welke krachtens de wet of de statuten aan de algemene vergadering moeten worden gericht, denk bijvoorbeeld aan de aanbeveling of voordracht aan de algemene vergadering tot benoeming van een commissaris, waarbij bepaalde gegevens moeten worden medegedeeld of bij een structuurvennootschap de mededeling dat er een vacature in de raad van commissarissen is of komt. Deze mededeling kan voorafgaande aan de algemene vergadering worden gedaan in de oproeping tot de algemene vergadering.

kunnen geen geldige besluiten meer worden genomen. Om deze momenten goed te markeren, dient een voorzitter de opening en de sluiting van de algemene vergadering uitdrukkelijk uit te spreken.

Het is gebruikelijk dat de voorzitter bij de opening enkele constatering doet. Deze betreffen meestal de geldige bijeenroeping van de algemene vergadering in kwestie, de deponering of openbaarmaking van bepaalde vergaderstukken en het op de algemene vergadering aanwezige geplaatste kapitaal. Verder komen er bij de opening wat logistieke kwesties aan de orde, zoals de wijze van stemming of de voertaal van de algemene vergadering.

4.2 Beslissen wie toegang heeft tot de algemene vergadering

De bepaling wie als vergadergerechtigde voor een specifieke algemene vergadering moet worden aangemerkt is de laatste jaren nogal veranderd. Bij een BV is het meestal simpel, degenen die op de dag van de algemene vergadering vergaderrechten hebben, mogen de vergadering bijwonen en daar het woord voeren en, voorzover zij stemrecht op de aandelen hebben, stem uitbrengen.⁹ Het is alleen even opletten bij aandelen die vlak voor de algemene vergadering worden overgedragen; de stemmen vergaderrechten die aan die aandelen zijn verbonden kunnen door de nieuwe aandeelhouder pas worden uitgeoefend, nadat de vennootschap de levering van de aandelen heeft erkend of deze aan haar is betekend.

Bij de NV kunnen de zaken heel anders liggen, afhankelijk van de 'soort' NV in kwestie. Er zijn NV's die qua structuur bijzonder veel lijken op een BV; zij kennen aandelen op naam, gehouden door een beperkt aantal aandeelhouders. Wat ik hiervoor over de BV schreef geldt ook voor deze NV's. Daarnaast geldt bij de NV dat de statuten of de algemene vergadering het bestuur kunnen machtigen om bij de bijeenroeping van een algemene vergadering te bepalen dat als stem- en vergadergerechtigden hebben te gelden zij die op de 28ste dag voor de algemene vergadering, de registratiedatum, die rechten hadden, ongeacht wie op de dag van de algemene vergadering die rechten heeft. In dat geval wordt vaak het aandeelhoudersregister aangewezen als register om te bepalen of iemand per de registratiedatum stem- en/of vergadergerechtigde was. Die aandeelhouders moeten zich dan bij de vennootschap melden voor de algemene vergadering.¹⁰

Tot slot de beursgenoteerde vennootschappen waarop de Wet uitoefening aandeelhoudersrechten ziet, die op 1 juli 2010 in werking trad.¹¹ Deze NV's moeten

---

9 De statuten kunnen bepalen dat een aandeelhouder niet gerechtigd is om de algemene vergadering bij te wonen indien hij niet voldoet aan een wettelijke of statutaire verplichting of dat vereist is dat hij het bestuur van de vennootschap van te voren kennis moet geven van zijn voornemen om een algemene vergadering bij te wonen (art. 2:227 BW).

10 Omdat niet beursgenoteerde NV's met aandelen aan toonder een uitstervend ras is, laat ik deze verder buiten beschouwing.

11 Alle Nederlandse NV's waarvan de aandelen of met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten van aandelen zijn toegelaten tot de handel op de gereglementeerde markt als bedoeld in art. 1:1 Wft, hierna te noemen beursvennootschappen.

verplicht gebruik maken van de registratiedatum. Een ieder die de 28ste dag voor de algemene vergadering stem- en/of vergadergerechtigde van een dergelijke NV is (ook al bepalen de statuten nog een andere termijn), heeft die rechten op de algemene vergadering, mits daarvan blijkt uit een register en de stem- en/of vergadergerechtigde zich op de juiste wijze als zodanig heeft laten registreren. Hij heeft de rechten, ook al heeft hij zijn aandelen na de registratiedatum overgedragen. De aanmelding ter registratie dient meestal uiterlijk enkele dagen voor de dag van de algemene vergadering te geschieden bij de intermediair.¹² Nadat de aanmeldingstermijn is verlopen, stellen de intermediairs de bank die bij de algemene vergadering betrokken is – de registratiebank- op de hoogte van de aanmeldingen van de vergadergerechtigden. Daarbij bevestigen de intermediairs dat uit hun administratie blijkt dat degene die zich ter registratie heeft aangemeld vergadergerechtigde was op de registratiedatum. De registratiebank stelt dan uit alle bevestigingen van deelregistraties en aanmeldingen de lijst met vergadergerechtigden samen. Deze wordt meestal nog de deposantenlijst genoemd, hoewel niet langer de eis bij beursgenoteerde vennootschappen mag worden gesteld dat vóór de algemene vergadering de aandelen dienen te worden gedeponneerd. De stem- en/of vergadergerechtigde krijgt dan meestal via zijn intermediair of, indien ingeschreven in het aandeelhoudersregister van de vennootschap, een registratiebewijs opgestuurd. Met dit registratiebewijs krijgt hij toegang tot de algemene vergadering. Maar de ontvanger kan zo'n bewijs aan iemand anders geven, en de vennootschap wil uiteraard zeker weten dat degene die bevoegd is degene is die het registratiebewijs heeft. Vandaar dat veel vennootschappen in hun oproeping vermelden dat de stem- en/of vergadergerechtigde, dan wel hun gevolmachtigden, een geldig legitimatiebewijs moet meenemen. Voordat de algemene vergadering begint moeten de vergadergerechtigden de presentielijst tekenen. Op deze lijst wordt tevens aangegeven hoeveel aandelen de vergadergerechtigde (of zijn gevolmachtigde) in de algemene vergadering vertegenwoordigt en, indien van toepassing, hoeveel stemmen door hem kunnen worden uitgebracht.

Dan nu een vraag die in de praktijk vaak voorkomt. Wie beslist nu eigenlijk bij twijfel of iemand daadwerkelijk vergadergerechtigde is? Dit is weer een vennootschappelijke aangelegenheid waarover de wet zwijgt, en men kan van mening verschillen of deze bevoegdheid toekomt aan het bestuur, de algemene vergadering of bijvoorbeeld de voorzitter van de algemene vergadering. Hoewel normaliter het bestuur de vennootschap vertegenwoordigt, ben ik geneigd, behoudens bijzondere gevallen zoals bij Melia NV, om de voorzitter van de algemene vergadering daartoe bevoegd te achten in het geval de statuten bepalen welke persoon als voorzitter van de algemene vergadering zal optreden. Voorafgaande aan de algemene vergadering is immers in dat geval al bekend wie de vergadering leidt. Ontbreekt een dergelijke bepaling, of bepalen de statuten dat de algemene vergadering zelf in haar

---

12 Dit om van te voren te kunnen verifiëren of degene die zich aanmeldt ook daadwerkelijk vergadergerechtigde/stemgerechtigde is op de algemene vergadering. Indien de desbetreffende aandeelhouder direct in het aandeelhoudersregister is opgenomen, dan dient de aanmelding te geschieden bij de vennootschap.

voorzitterschap voorziet, dan meen ik dat het bestuur deze beslissing moet nemen.¹³ De beslissing overlaten aan de algemene vergadering zelf lijkt geen optie nu de beslissing juist over de samenstelling van de algemene vergadering gaat.

Hoewel streng zijn niet altijd leuk is, valt het toch te overwegen de regels redelijk streng toe te passen bij de beslissing om personen waarover twijfel bestaat of zij recht hebben om de vergadering bij te wonen, toch tot de algemene vergadering toe te laten.¹⁴ Is er twijfel of de persoon die zich aanmeldt zelf of als gevolmachtigde stemgerechtigd is, dan zal die persoon – in redelijkheid – verder moeten kunnen aantonen dat hij dat is. De andere aandeelhouders van de vennootschap mogen verwachten dat niet Jan en alleman op de vergadering als stemgerechtigden worden toegelaten en dat degenen die zich aanmelden op hun rechten worden gecontroleerd. In de praktijk zien we vaak, bijvoorbeeld als een aandeelhouder zich te laat ter registratie heeft aangemeld, als tussenoplossing dat zo'n persoon wel wordt toegelaten tot de algemene vergadering, maar slechts als toehoorder. Hij kan dan geen stem uitbrengen en ook niet het woord vragen.

Naast de stem- en/of vergadergerechtigde zijn er ook andere personen die wellicht de algemene vergadering bij willen wonen. Te denken valt aan werknemers, de ondernemingsraad (voorzover deze niet bij een NV al vertegenwoordigd door zijn voorzitter het recht heeft om de algemene vergadering bij de behandeling van sommige punten bij te wonen) of de pers. Bij de categorie beursvennootschappen ontkomt men bijna niet aan de pers, maar bij (grote) familievennootschappen is het maar de vraag of deze pers elk jaar welkom is. Misschien wel in het jaar waar veel goed nieuws te vertellen is, maar niet zo in het jaar waarin wat ernstige financiële aangelegenheden besproken worden en de pers er juist graag bij is. Datzelfde geldt natuurlijk ook voor werknemers. Het is dus goed om van te voren daarover (strategisch) na te denken.

4.3 *Afwerken van de agenda*

De op de algemene vergadering te behandelen onderwerpen moeten bij de oproeping worden vermeld. Bij niet beursgenoteerde vennootschappen kan ook bij de oproeping worden medegedeeld dat de vergadergerechtigden daarvan ten kantore van de vennootschap kennis kunnen nemen. Het bestuur en de raad van commissarissen zijn bevoegd de algemene vergadering bijeen te roepen. De statuten kunnen ook aan anderen dit recht toekennen, maar in de praktijk wordt de algemene vergadering meestal opgeroepen door het bestuur. Daarnaast geeft de wet aan één of meer houders van aandelen die gezamenlijk tien procent of meer van het geplaatste

13 W.C.L. van der Grinten, 'Stromannen en kunststro', in Van Vennootschappelijk belang, Maeijer-bundel (1988) meende dat dit in alle gevallen zo zou moeten zijn. O.L.O. de Witt Wijnen, 'Toegang vergader- en stemgerechtigden', in 'Problemen rondom de algemene vergadering', Kluwer 1993, zit meer op mijn lijn. Zie in dit verband ook Rechtbank Arnhem 30 maart 2011, JOR 2011/176, met noot Groffen.

14 Zie in dit verband ook art. 4 van de Aandeelhoudersrechten richtlijn (2007/36/EG van 11 juli 2007): 'De vennootschap draagt zorg voor een gelijke behandeling van alle aandeelhouders die zich in identieke omstandigheden bevinden wat de deelneming aan en de uitoefening van stemrechten in de algemene vergadering betreft.'

kapitaal verschaffen de mogelijkheid om de voorzieningenrechter te verzoeken hen te machtigen een algemene vergadering bijeen te roepen. Indien het bestuur of de raad van commissarissen geen algemene vergadering bijeenroepen terwijl de wet of de statuten een algemene vergadering voorschrijven, dan kan iedere aandeelhouder de voorzieningenrechter om de hiervoor bedoelde machtiging verzoeken. Deze vormen van bijeenroeping worden ook de geautoriseerde bijeenroeping genoemd.¹⁵

Degene die de algemene vergadering oproept bepaalt de (eerste versie van de) agenda van de algemene vergadering. Daarnaast kan een vergadergerechtigde die ten minste een honderdste van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigt (of bij beursvennootschappen minimaal 50 miljoen euro) om een behandeling van een bepaald onderwerp verzoeken. Bij de NV dient de vennootschap dit verzoek minimaal zestig dagen voor de algemene vergadering te hebben ontvangen en bij de BV minimaal dertig dagen. Bij de NV moet het verzoek met redenen zijn omkleed, maar het verzoek moet in principe altijd worden overgenomen. Slechts bij grote uitzondering bestaat een rechtvaardiging voor de weigering van een agendapunt. Zou zo'n geval zich voordoen, dan vindt toetsing van de weigering aan de norm van de redelijkheid en billijkheid plaats.¹⁶ Bij de BV kan de vennootschap wel het verzoek om een agendapunt op te nemen afwijzen maar dat kan alleen indien een zwaarwichtig belang van de vennootschap zich daartegen verzet. Wordt een verzoek op die grond afgewezen, dan dient het bestuur dit te motiveren. Het onderwerp waarvan verzocht is om in de agenda op te nemen moet of in de oproeping worden opgenomen of in ieder geval op dezelfde wijze worden aangekondigd als de oproeping.

Op de uiterste datum van oproeping moet de agenda voor de algemene vergadering dus definitief zijn. Wat nu als het bestuur of degene die het agendapunt heeft aangedragen nadat de oproeping is gedaan, het agendapunt toch weer van de gepubliceerde agenda geschrapt wil zien? Kan dat dan of moet de voorzitter zich toch houden aan de oorspronkelijke agenda? Daar wordt onder juristen nogal verschillend over gedacht.¹⁷ Algemeen wordt aangenomen dat zolang de oproepingstermijn nog niet verstreken is, de agenda voor de algemene vergadering kan worden aangepast. Er kunnen nog onderwerpen op worden gezet, worden gewijzigd of af worden gehaald, zolang daarvan maar op dezelfde wijze aankondiging wordt gedaan als de oproeping zelf en dit gebeurt door degene van wie het agendapunt afkomstig was, althans met zijn instemming. Na het verstrijken van de termijn van oproeping ligt de agenda volgens sommige auteurs vast en kan deze niet meer worden aangepast. De voorzitter

15 Artt. 2:110/220 tot en met 112/222 BW. De te volgen procedure laat ik hier onbesproken. Overigens kan de voorzieningenrechter voor een dergelijke bepaling een persoon aanwijzen die als voorzitter van de algemene vergadering zal optreden.

16 Te denken valt bijvoorbeeld aan het verzoek een agendapunt op te nemen waarbij een statutenwijziging wordt voorgesteld die in strijd is met de wet.

17 Zie voor verschillende meningen over de hier behandelde kwestie bijvoorbeeld W.J.M. Noldus, 'Verdaging van een aandeelhoudersvergadering' in TVVS 82/4 p. 81 e.v., P.J. Dortmond 'De Naamloze Vennootschap' 1997, p. 221, Asser/Maeijer/Van Solinge/Nieuwe Weme 2-II* (Maeijer/Van Solinge/Nieuwe Weme) nr. 362 en de discussie n.a.v. bijdrage A.G. van Solinge op het congres van het Van der Heijden Instituut Nijmegen in 1993 'Problemen rondom de algemene vergadering', gepubliceerd in deel 45 van de serie van het instituut, waaronder P.J. Dortmond, S.E. Eisma en S.H.M.A. Dumoulin, 'Besluitvorming in rechtspersonen', dissertatie. 1999.

zal dan in hun ogen die hele agenda op de algemene vergadering moeten afwerken. Anderen, waaronder ik, menen dat na het verstrijken van de oproepingstermijn weliswaar geen nieuwe agendapunten kunnen worden opgenomen, maar dat degene die het punt op de agenda heeft gezet, dit punt wel van de agenda af mag halen, zij het vóór de aanvang van de vergadering en mits het onderwerp voldoende op zichzelf staat en van de intrekking tijdig aankondiging wordt gedaan. Dit laatste om te voorkomen dat vergadergerechtigden naar de algemene vergadering zouden komen vanwege dit agendapunt en dan geconfronteerd zouden worden met een intrekking.

Maar mag een voorstel nog staande de vergadering worden ingetrokken? Ook daarover wordt heel verschillend gedacht. Sommigen, waaronder ik, menen dat na opening van de vergadering de voorzitter in principe de gehele agenda behoort af te werken en dat slechts de algemene vergadering zelf zou kunnen besluiten om eenmaal geagendeerde punten van de agenda af te voeren.¹⁸ Het bestuur of de voorzitter van de vergadering zou in deze opvatting dus niet de vrijheid hebben om een agendapunt in te trekken terwijl de algemene vergadering al aan de gang is. Anderen menen dat, afhankelijk van het onderwerp, dit ook staande de vergadering nog wel mogelijk zou moeten kunnen zijn op voorstel van het bestuur, mits het bestuur ook het agendapunt heeft voorgesteld en van het intrekken van het voorstel uitleg gegeven wordt.

Dan het geval dat hoewel de agenda nog niet geheel is afgewerkt, de voorzitter de vergadering sluit en de zaal verlaat, terwijl de algemene vergadering het niet met de sluiting eens is. Kan de algemene vergadering, in zo'n geval doorvergaderen met benoeming van een nieuwe voorzitter en alsnog de besluiten nemen die op de agenda staan? Er kunnen m.i. situaties zijn waarbij de voorzitter de vergadering mag, of misschien zelfs wel moet sluiten voordat de gehele agenda is afgewerkt, bijvoorbeeld bij vechtpartijen of voortdurende chaos, waarbij de aandeelhouders nauwelijks in bedwang te houden zijn, waardoor elke hoop op ordentelijke besluitvorming niet meer reëel is. Ik meen dat in een dergelijk geval na de sluiting door de voorzitter de algemene vergadering ten einde is, ook al zijn niet alle agendapunten aan de orde geweest. Pogingen van vastberaden aandeelhouders om daarna onder een nieuwe voorzitter door te vergaderen waarbij over de resterende agendapunten wordt gestemd kunnen m.i. niet leiden tot geldige besluiten. In andere gevallen, waarbij de vergadering vroegtijdig wordt gesloten terwijl niet alle agendapunten behandeld zijn en er in alle redelijkheid geen reden is om de vergadering te sluiten, meen ik dat de algemene vergadering, onder een nieuwe voorzitter, mag doorvergaderen en geldige besluiten kan nemen.¹⁹

---

18 Het is mijns inziens overigens wel mogelijk om in de toelichting op de agenda (bij beursvennootschappen verplicht, tenzij een ontwerp besluit wordt opgenomen) op te nemen dat indien onderwerp A wordt aangenomen, niet meer over onderwerp B gestemd zal worden. Onderwerp B is dan eigenlijk een agendapunt onder opschortende voorwaarde dat agendapunt A niet wordt aangenomen.

19 In gelijke zin A.G. Van Solinge (1993), p. 49.

4.4 *Wijzigen volgorde van de agenda*

Zoals hiervoor aan de orde kwam dient m.i. na opening van de vergadering in principe de agenda geheel afgewerkt te worden. Een vraag die wel eens opkomt, is of de voorzitter mag besluiten om, staande de vergadering, de volgorde op de agenda van de te behandelen punten te wijzigen. Ook daarover zijn de meningen weer verdeeld. Sommigen menen dat de agenda in de aangeleverde volgorde moet worden afgewerkt, tenzij degene die heeft opgeroepen en de agenda heeft opgesteld instemt met de wijziging van de vergaderorde of/en de algemene vergadering hiermee instemt. In deze visie is de voorzitter dus niet bevoegd zelfstandig dat besluit te nemen.²⁰

Op zichzelf eist de wet voor een wettig genomen besluit ‘slechts’ dat (i) het onderwerp waar het besluit op ziet op een juiste manier bij de oproeping is aangekondigd (ii) de oproeping binnen de door de wet gestelde termijn is gedaan, (iii) de algemene vergadering op de plaats wordt gehouden die in de statuten is voorzien, dan wel in de plaats van de statutaire zetel en (iv) eventueel dat een door de wet of statuten voorgeschreven versterkte meerderheid voor het voorstel heeft gestemd dan wel een bepaald quorum op de vergadering aanwezig is.²¹ In de relevante wettelijke bepaling over de te behandelen onderwerpen staat niets over de volgorde van de agenda op de algemene vergadering. Ik zie dan ook in principe geen bezwaar tegen de mogelijkheid dat de voorzitter de agenda wat omgooit omdat dit in de vergadering beter uitkomt. Hij zal de reden daarvan moeten uitleggen aan de algemene vergadering. Er zijn natuurlijk wel agendapunten die in een bepaalde volgorde behandeld moeten worden. Zo zal eerst het agendapunt ‘vaststelling van de jaarrekening’ moeten worden behandeld en kan pas daarna het onderwerp ‘dividend’ aan de orde komen. Overigens zal het bij algemene vergaderingen waarbij gebruik wordt gemaakt van elektronische stemkastjes onmogelijk zijn om staande de vergadering de volgorde van de agenda te wijzigen. Het hele elektronische stelsysteem staat in dat geval ingesteld op de eerder afgesproken volgorde en niet ongebruikelijk is dat de stemmen van personen die namens verschillende aandeelhouders stemmen, al van tevoren in het systeem zijn ingebracht.

4.5 *Wijze van stemming*

Er zijn verschillende manieren waarop een stem kan worden uitgebracht. De wet geeft geen voorschrift over de wijze waarop in de algemene vergadering stem moet worden uitgebracht. Veel statuten bevatten daarom een regeling over de wijze van stemmen in een algemene vergadering. Vaak houdt deze regeling in dat stemmen mondeling geschiedt, maar dat de voorzitter kan bepalen dat schriftelijk stem zal worden uitgebracht, door middel van briefjes. Ook de bepaling dat indien er over

---

20 Zie onder andere A.G. Van Solinge (1993), Dumoulin (1999) en Maeijer/Van Solinge/Nieuwe Weme, nr. 359, die menen dat de voorzitter wel in genoemde volgorde de agenda moet afwerken.

21 Gebreken in de vereisten (i), (ii) of (iii) kunnen opgelost worden indien het besluit met algemene stemmen wordt genomen in een algemene vergadering waarin het gehele geplaatste kapitaal vertegenwoordigd is.

personen wordt gestemd elke stemgerechtigde schriftelijke stemming kan verlangen is een bepaling die veel voorkomt. De sinds enkele jaren populaire vorm van stemmen met stemkastjes valt naar mijn mening onder de schriftelijke stemmen, daar de uitgebrachte stem elektronisch wordt vastgelegd.

De vorm van stemming is zeer afhankelijk van de ‘soort’ vennootschap. Bij een BV met een beperkt aantal aandeelhouders is mondelinge stemming de regel en is eenvoudig vast te stellen of een voorstel is aangenomen. Bij vennootschappen met een meer gespreid kapitaal wordt dat een stuk moeilijker. Een veel gebruikte vorm is een variant van de stemming bij acclamatie.²² Bij beursgenoteerde vennootschappen ziet men dan vaak dat de voorzitter de gelegenheid geeft aan tegenstemmers of personen die zich van stemming wensen te onthouden om dit kenbaar te maken.²³ De overige stemgerechtigden worden dan geacht voor te stemmen. Ondertussen moet men er wel op bedacht zijn dat met de invoering van de wet uitoefening aandeelhoudersrechten, bij een algemene vergadering van een onder deze bepalingen vallende beursvennootschap voor elk genomen besluit – kort gezegd – moet worden vastgesteld het aantal aandelen waarvoor geldige stemmen zijn uitgebracht, welk percentage die aandelen in het geplaatste kapitaal vertegenwoordigen en het aantal stemmen dat voor en tegen het besluit is uitgebracht en het aantal onthoudingen. Naar mijn mening is het hierdoor niet meer voldoende dat slechts aan het begin van de algemene vergadering van een beursvennootschap wordt bepaald hoeveel aandelen op de algemene vergadering vertegenwoordigd zijn. Indien tijdens de vergadering stemgerechtigden de vergadering verlaten, dan zullen de aandelen die zij vertegenwoordigen naar mijn mening in principe voor de agendapunten waarover nog gestemd moet worden niet meer mee mogen tellen bij de bepaling hoeveel aandelen er vertegenwoordigd zijn.²⁴

4.6 Beslissend oordeel stemming

Dan nu een duidelijke in de wet omschreven bevoegdheid van de voorzitter van de algemene vergadering. De wet bepaalt²⁵ dat in een vergadering van een orgaan van de vennootschap, zoals de algemene vergadering, het uitgesproken oordeel van de voorzitter over de uitslag van een stemming beslissend is. De statuten kunnen overigens

---

22 Bij zuivere acclamatie ligt de stem meer in een gedraging; de voorzitter constateert vragenderwijs dat een voorstel is aangenomen en door daar niet tegenin te gaan, stemmen aandeelhouders dan voor het voorstel.

23 Hierbij wordt dan gevraagd de naam van de stemgerechtigde uit te spreken en het aantal aandelen waarvoor een tegenstem wordt uitgebracht of waarvoor men zich van stemming wenst te onthouden.

24 Dit geeft mogelijkserwijs wel de nodige rompslomp tijdens de vergadering. Bij de uitgang zal iemand moeten registreren wie de vergadering verlaat. Bij het gebruik van stemkastjes is dit makkelijker en wordt per agendapunt meteen duidelijke hoeveel van geplaatste kapitaal meedoet aan de besluitvorming, mits de stemkaartjes bij vertrek moeten worden ingeleverd. Deze aandelen tellen dan bij de volgende agendapunten niet meer mee, hetgeen de computer per agendapunt meteen kan weergeven. Ondertussen dient de voorzitter wel op agendapunten te letten waarover slechts besloten kan worden indien een bepaald percentage van het geplaatst kapitaal vertegenwoordigd is of voor besluiten die met een grotere meerderheid genomen moeten worden indien niet ten minste een bepaald percentage vertegenwoordigd is. In de praktijk zou men kunnen overwegen om indien dergelijke agendapunten nog moeten worden behandeld, de vertrekkende stemgerechtigde te vragen een schriftelijke steminstructie (die een volmacht inhoudt) aan een op de vergadering daartoe aanwezige derde af te geven.

25 Art. 2:13 lid 3 BW.

van deze bepaling afwijken. Doen zij dat niet, dan is wat de voorzitter over de uitslag in de vergadering zegt, in principe beslissend voor de vraag of het voorstel al dan niet is aangenomen. In principe, want als onmiddellijk na het uitspreken van dat oordeel door de voorzitter de juistheid daarvan wordt betwist, dan kan het zijn dat er opnieuw gestemd moet worden. Voor de vraag of dat inderdaad moet, dient eerst bekeken te worden hoe de stemming heeft plaatsgevonden. Heeft de stemming plaatsgevonden bij acclamatie, dan kan iedere aandeelhouder herstemming verlangen. Heeft hoofdelijke of schriftelijke stemming plaatsgevonden, dan hoeft alleen een herstemming plaats te vinden indien de meerderheid van het op de vergadering vertegenwoordigde kapitaal dit verlangt. Staat in het laatste geval, dus na het uitspreken van het oordeel van de voorzitter dat het voorstel is aangenomen, één aandeelhouder op, die zelf niet de meerderheid van de stemmen kan uitbrengen, maar die meent dat het voorstel niet is aangenomen, dan doet de voorzitter er goed aan om de mening hierover van de overige aanwezige stemgerechtigde aandeelhouders te polsen. Steunen zij deze aandeelhouder, althans de meerderheid van het vertegenwoordigde kapitaal, dan dient de stemming opnieuw plaats te vinden. Met de uitslag van de nieuwe stemming vervalt dan de, in de ogen van de meerderheid van het vertegenwoordigde kapitaal, onjuiste uitslag van de vorige stemming over het agendapunt.

Vanwege dit belangrijke oordeel van de voorzitter over de uitslag van de stemming, is het een voorzitter aan te raden duidelijk na de stemming uit te spreken of naar zijn of haar oordeel het desbetreffende agendapunt is aangenomen en zich niet alleen te beperken tot het uitspreken van het aantal stemmen dat voor en tegen het voorstel is uitgebracht. Reageert geen van de stemgerechtigden op de vaststelling door de voorzitter dat het voorstel is aangenomen, dan staat daarmee vast dat het voorstel is aangenomen.²⁶

4.7 *Spreektijd vergadergerechtigden*

Een belangrijk recht van de algemene vergadering betreft het recht op nadere inlichtingen, welk recht is verleend met het oog op de vennootschappelijke rekening en verantwoording door het bestuur en de raad van commissarissen. Het bestuur en de raad van commissarissen zijn gehouden aan de algemene vergadering, behoudens zwaarwichtige redenen, alle verlangde inlichtingen te verschaffen (art. 2:107 lid 2 BW). In de ASMI beschikking oordeelde de Hoge Raad²⁷ dat iedere aandeelhouder ter vergadering zelfstandig het recht heeft vragen te stellen — ongeacht of deze betrekking hebben op punten die op de agenda zijn vermeld — en dat de vennootschap die vragen dient te beantwoorden. Overigens is in de praktijk de agenda geen enkele belemmering voor aandeelhouders om het bestuur over voor hen belangrijke zaken te bevragen. Dat komt mede doordat meestal het laatste agendapunt van de algemene vergadering de rondvraag is en daarin kan men

---

26 Overigens kan een dergelijk besluit nietig zijn, en daarmee non-existent, indien het is genomen in strijd met de wet of statuten (art. 2:14 BW). Ook kan het besluit achteraf door de rechtbank vernietigd worden indien het besluit in strijd is met wettelijke of statutaire regels die de totstandkoming van het besluit regelen, het besluit in strijd is met de redelijkheid en billijkheid die art. 2:8 BW eisen of wegens strijd met een reglement (art. 2:15 BW).

27 HR 9 juli 2010, NJ 2010/544.

veel kwijt. Voor de goede orde merk ik op dat het opnemen van de rondvraag in de agenda veel meer berust op gebruik dan dat dit op één of andere manier verplicht zou zijn.²⁸ De Hoge Raad oordeelde in de ASMI beschikking verder dat buiten het forum van de algemene vergadering aandeelhouders geen recht hebben op het verstrekken van door hen afzonderlijk verlangde informatie.

Verder heeft iedere vergadergerechtigde krachtens de wet het recht om het woord te voeren op de algemene vergadering. Een vergadergerechtigde kan dus ook het woord vragen om zijn of haar mening over het één of ander de vennootschap betreffende onderwerp te ventileren. Zou de vergadergerechtigde zijn spreektijd willen gebruiken om over een geheel ander onderwerp te praten, dan meen ik dat de voorzitter hem het woord weer kan ontnemen.

Ik denk dat we nu bij de meest lastige taak van de voorzitter zijn gekomen, hoe lang mag een vergadergerechtigde spreken, zodat een zinvolle discussie kan plaatsvinden? De ASMI beschikking van de Hoge Raad indachtig, mag iedere aandeelhouder dus het woord vragen en zijn vraag stellen. Het bestuur en de raad van commissarissen moeten dan in principe antwoorden. Maar het komt nog wel eens voor dat de vraagsteller helemaal niet tevreden is met het antwoord en nog even doorvraagt. Hoe lang moet de voorzitter dit door laten gaan? Dat zal van verschillende factoren kunnen afhangen. Ik noem er hier drie.

Factor 1: reacties uit de zaal. Krijgt de vraagsteller bijval van andere aandeelhouders, dan zal de vraagsteller waarschijnlijk wat langer kunnen doorgaan, want blijkbaar is dit iets wat meer aandeelhouders bezighoudt. Ik heb wel eens gedacht dat het handig zou zijn als de andere aandeelhouders ‘roffelen’ of gedempte kreten slaken als gebruikelijk in het Britse parlement om aan te geven of zij het met de spreker eens zijn, want het is voor de voorzitter niet altijd duidelijk of andere aandeelhouders de spreker steunen. Staat de vraagsteller alleen, dan moet de voorzitter ook de positie van andere aandeelhouders in het oog houden. Om te voorkomen dat de vergadering te lang duurt, zal de spreektijd van een aandeelhouder beperkt kunnen worden, zodat ook andere aandeelhouders aan het woord kunnen komen.

Factor 2: aard van het onderwerp. Gaat de vraag over een wezenlijk punt van de agenda, zoals over een onderdeel van het beleid van het bestuur (en maakt het dus deel uit van de verantwoording), dan is het belangrijk dat de voorzitter goed beoordeelt of het antwoord de vraag dekt en als dat niet zo is of dit komt door een voor de vennootschap zwaarwegend belang, hetgeen dan moet worden toegelicht. Is dat laatste niet het geval en gaat de vragensteller verder omdat hij meent dat het antwoord de vraag niet dekt, dan zal de voorzitter dit in principe moeten faciliteren. Als het antwoord de vraag naar mening van de voorzitter wel dekt, maar de vraagsteller is niet gelukkig met het antwoord en gaat door met vragen, dan zal de voorzitter als hij

---

28 Zie anders A.G. van Solinge (1993), p. 48.

meent dat de vraagsteller genoeg podium heeft gehad voor zijn vraag, de vraagsteller moeten onderbreken. Zoals hierboven opgemerkt, de voorzitter moet ook over het belang van de andere vergadergerechtigden waken. Een enkele keer wordt een vraag gesteld die nagenoeg geen inhoudelijke waarde heeft en ook in het geheel niets te maken heeft met de verantwoording door het bestuur en de raad van commissarissen. Een ervaren voorzitter doet een dergelijke vraag meestal af met een kwinkslag.

Factor 3: lengte van de vraag. Het is niet altijd eenvoudig om een vraag kort en bondig te stellen. Een zekere inleiding door de vraagsteller van zijn vraag is dan ook vaak niet te vermijden. Dit kan echter ook proporties aannemen die erop neerkomen dat de vraagsteller zelf eerst een half uur aan het woord zou willen zijn, voordat de eigenlijke vraag wordt gesteld. Ook hier dient de voorzitter op een gegeven moment in te grijpen. Dit kan door bijvoorbeeld een maximale resttijd voor de vragensteller te stellen.

Al met al is het niet altijd eenvoudig voor de voorzitter om één en ander in goede banen te leiden. Kapt de voorzitter een vragensteller te snel af, dan kan dat gevolgen hebben voor de sfeer van de vergadering. Als vergadergerechtigden zich niet serieus genomen voelen kan dat ook nog doorwerken in een volgende algemene vergadering, hetgeen een harmonieuze besluitvorming in de weg kan staan. Maar als een voorzitter een vergadergerechtigde niet in staat stelt om van zijn spreekrecht gebruikt te maken en zijn vragen te stellen of indien de voorzitter de algemene vergadering niet binnen alle redelijkheid in staat stelt een discussie te laten voeren, dan kan dat ook gevolgen hebben voor de besluitvorming zelf. Onder omstandigheden zal dan het besluit in kwestie vernietigbaar kunnen zijn.²⁹

4.8 Duur van de vergadering

Het is zeer afhankelijk van het soort vennootschap hoe een algemene vergadering verloopt. Zo zal de jaarlijkse algemene vergadering van een vennootschap met slechts één aandeelhouder die tevens enige bestuurder is, een buitengewoon rustige aangelegenheid zijn, die in vijf minuten afgelopen is. Hoe anders kan het lopen bij een algemene vergadering van een vennootschap met meer aandeelhouders, zeker als er wat ‘problematische’ punten op de agenda staan en de aandeelhouders tot hun tanden gewapend met bezwaren, eventueel vertegenwoordigd door hun advocaat, aan de algemene vergadering deelnemen. Dat kan gaan om beursgenoteerde vennootschappen, maar ook bijvoorbeeld om familievennootschappen, waarbij de aandelen verspreid zijn onder de verschillende familieleden. Maar ook voor die vennootschappen geldt dat als de agenda slechts één agendapunt bevat, bijvoorbeeld een niet controversiële benoeming van een commissaris of bij een uitgebreide

---

²⁹ Een ieder die een redelijk belang heeft bij naleving van de verplichting kan dan binnen één jaar de rechtbank verzoeken om het besluit te vernietigen (art. 2:15 BW) zie ook A.G.H. Klaassen, ‘Handreikingen voor de voorzitter tot beperking van het spreekrecht van aandeelhouders’ Ondernemingsrecht 2011/2, Maeijer/Van Solinge/Nieuwe Weme nr. 359.

agenda de stem- en vergadergerechtigden niet zoveel te vragen hebben, de algemene vergadering bij wijze van spreken binnen twintig minuten klaar kan zijn.

De duur van de algemene vergadering zal dus niet alleen afhangen van het aantal vergadergerechtigden en agendapunten, maar ook van de vraag of deze punten controversieel zijn (wijziging van het beloningsbeleid kan de duur van de vergadering nogal verlengen).

In de vorige paragraaf kwam al het punt van de spreektijd rantsoenering aan de orde. Dat hoeft geen overbodige luxe te zijn bij een vergadering waar verschillende vergadergerechtigden het woord willen voeren of vragen willen stellen. De voorzitter moet er immers voor waken dat door de lengte van de spreektijd van één aandeelhouder de spreekrechten van de andere aandeelhouders niet in gevaar komen. Bij de jaarlijkse algemene vergadering van een beursfonds staan gemiddeld al zo'n tien punten op de agenda waarover gestemd moet worden. Opening van de vergadering en uitleg van de procedures duurt, schat ik, gemiddeld tien minuten. Behandeling van het jaarverslag kan al snel een half uur duren. Afhankelijk van de wijze van stemming zal de inleiding door de voorzitter en de stemming per agendapunt een minuut of vijf in beslag nemen. Dan duurt de vergadering al anderhalf uur. Stel dat bij vijf agendapunten twee vragenstellers elk tien minuten spreektijd hebben, waarna een antwoord van vijf minuten volgt, dan zou de vergadering al worden verlengd met twee en een half uur en bij elkaar vier uur duren! Gelukkig valt dit bij de meeste vergaderingen over het algemeen mee en is men na een uur of drie wel klaar, maar er zijn ook gevallen bekend dat een vergadering eindeloos doorging, vanwege een heikel agendapunt. Kan de voorzitter de vergadering dan enige tijd schorsen? Ik meen van wel, doch een dergelijke schorsing mag m.i. slechts korte tijd duren en mag niet op een volgende dag betrekking hebben. Daarvoor zou een nieuwe algemene vergadering bijeen moeten worden geroepen, met inachtneming van alle oproepingsvereisten.

Er bestaan geen wettelijke regels die de maximum duur van de algemene vergadering beperken.³⁰ Veelal zal vanuit logistiek oogpunt – algemene vergaderingen van beursfondsen vinden vaak plaats in een afgehuurde ruimte - de voorzitter genoodzaakt zijn om een bepaald tijdstip aan te houden waarop de vergadering beëindigd dient te zijn. Wordt voor een langdurige vergadering gevreesd, dan zal de vennootschap met het reserveren van de zaal daar ook rekening mee moeten houden. Maar afgezien daarvan zal de voorzitter naarmate de vergadering langer duurt - en dan bedoel ik dat de vergadering die op een normaal tijdstip van de dag is begonnen al diep in de avond voortduurt- ook rekening moeten houden met aandeelhouders die vrezende de laatste bus/trein niet meer te kunnen halen en daarom de zaal gaan verlaten en dus niet meer in staat zijn om hun rechten uit te oefenen. Het lijkt me in een dergelijk geval te verdedigen dat de voorzitter de spreektijd steeds verder gaat inkorten, zeker als de volgende dag nadert. Het is een lastige kwestie en de beoordeling wat in de gegeven omstandigheden nog redelijk is, zal per geval verschillen.

---

30 Klaassen (2011) bepleit voor gewone algemene vergaderingen een maximum duur van acht uur en indien bijzondere punten op de agenda staan een maximum duur van tien uur.

4.9 *Ondertekenen notulen*

De wet bepaalt dat het bestuur van de vennootschap van de genomen besluiten aantekening houdt. Een lijstje met besluiten die zijn aangenomen³¹ is iets anders dan de notulen van een algemene vergadering. Notulen kunnen de vorm hebben van een woordelijk verslag of slechts de hoofdpunten van hetgeen op de algemene vergadering aan de orde is geweest weergeven. In de praktijk worden de notulen van een algemene vergadering opgemaakt door de secretaris van de algemene vergadering, tenzij er een notarieel proces verbaal van de vergadering wordt opgemaakt. Bij beursfondsen die de Code toepassen wordt het concept van de notulen eerst op de website van de vennootschap geplaatst, waarna aandeelhouders drie maanden de tijd hebben om hierop te reageren. Of het commentaar van een aandeelhouder ook moet worden verwerkt in de notulen zal afhangen van de vraag of het commentaar van de aandeelhouder terecht is. Zo zal het commentaar van de aandeelhouder dat hij eigenlijk iets anders bedoelde te zeggen dan dat hij daadwerkelijk gezegd heeft, niet opgenomen dienen te worden. Dat zou geen goede weergave van de verhandelingen in de algemene vergadering inhouden. De voorzitter stelt vervolgens, samen met de secretaris door ondertekening de notulen vast. Dat betekent overigens niet dat de notulen niet betwistbaar zijn, zij hebben vrije bewijskracht.

5. *Afsluiting*

Ik kom tot een afsluiting. Over de algemene vergadering en de rol van de voorzitter valt nog veel meer te zeggen, maar dat moet ik bewaren voor een andere keer. De zwaarte van de taak van de voorzitter van een algemene vergadering is zeer afhankelijk van de situatie. Een gemoedelijke vergadering kan ineens omslaan in een dramatische chaos door stemmingmakerij van een aandeelhouder, een onnadenkend antwoord of een grap die slecht uitpakt van een bestuurder die een vraag van een aandeelhouder beantwoordt of onzorgvuldig optreden door de voorzitter. Vergaderingerechtigden die zich niet serieus genomen voelen kunnen hun ongenoegen ventileren en daardoor negatieve energie in een vergadering brengen. Ook grote dalingen van de beurskoers of de waarde van het bedrijf, al treft het bestuur en de raad van commissarissen geen enkele blaam, kan de aandeelhouders over elkaar heen laten struikelen om hun gal op de algemene vergadering te spuien. De voorzitter zal ermee om moeten kunnen gaan om de orde van de vergadering te herstellen en de rust weer te laten keren, zodat de algemene vergadering, zoals op dat moment samengesteld als orgaan, haar bevoegdheden kan uitoefenen en optimaal zal kunnen functioneren tot zij wordt gesloten om daarna, totdat ze weer wordt geactiveerd, te rusten.

---

31 Voor beursvennootschappen geldt ingevolge art. 2:120 lid 5 BW overigens dat dit een vrij gedetailleerd lijstje moet zijn, waarbij onder andere ook het aantal stemmen voor en tegen moet worden vermeld en het aantal onthoudingen. Dit lijstje moet openbaar gemaakt worden.